

SELETUSED

Narva linna korraldatud jäätmeveo rakendamise korra ja Narva jäätmehoolduseeskirja muudatusettepanekute juurde

November 2019, Narva linn

1. Narva linna korraldatud jäätmeveo rakendamise kord

1.1. Paragrahvi 1 punkt 3 tunnistatakse kehtetuks

Tegemist on tehnilise korrastava muudatusega. Narva linna korraldatud jäätmeveo rakendamise korra (edaspidi Kord) § 1 p-d 3 ja 4 on sisult identsed ehk kordavad üksteist, käsitledes jäätmete kogumise ja vedamise tingimusi. Kuna punkt 4 käsitleb jäätmete kogumise ja vedamise tingimusi just korraldatud jäätmeveo raames, mis on olemuselt Korra eesmärk ja seega erinorm Korra § 1 p 3 suhtes, tuleb Korra § 1 p 3 tunnistada kehtetuks kui säte, milles puudub vajadus ja mõte.

1.2. Paragrahvi 1 lõiget 1 täiendatakse punktiga 3

Paragrahvi 1 lõiget 1 täiendatakse punktiga 3, mille kohaselt on korraldatud jäätmeveoga hõlmatud ka segapakendijäätmed (jäätmekood 15 01 06) kodumajapidamistest tekkekohal kogumisena.

Muudatus on määrava tähendusega. Nii hõlmatakse korraldatud jäätmeveoga lisaks segaolme- ning paber- ja kartongjäätmetele uus jäätmeliik, milleks on segapakendijäätmed. Oluline on rõhutada, et korraldatud jäätmeveoga hõlmatakse segapakendijäätmete kogumist ainult kodumajapidamistest ja tekkekohal kogumisena. Nii ei hõlmata korraldatud jäätmeveoga pakendijäätmete kogumist kaubanduskeskustest, teeninduselt, äriühingutelt jms (tegemist ei ole kodumajapidamistega). Segapakendijäätmete hulka kuuluvad plast-, puit-, metall-, komposiit-, klaas-, tekstiil-, samuti ka kartong- ja paberpakendid.

Muudatuse tegemise tagajärjel ja selle tulemusena ei kao pakendijäätmete avalikud kogumispunktid ehk tootjavastutusorganisatsioonidel jääb kohustus paigaldada ja teenindada pakendijäätmete avalikke konteinereid. Samuti jääb igal tootjavastutusorganisatsioonil PakS § 17¹ lg 4 alusel võimalus sõlmida Narva linnaga kokkulepe, et korraldada pakendijäätmete kogumist tekkekohal kogumisena. PakS § 17¹ lg 4 eeldab kohaliku omavalitsuse nõusolekut, mida kohalik omavalitsus võib, kuid ei pruugi anda.

Muudatuse tulemusena tekib jäätmevaldajal (eramaja valdajal, korteriühistul, aiandusühistul) võimalus (kuid mitte kohustus!) üürida, osta või olemasolu korral saada Narva Linnavalitsuselt pakendikonteiner(id) ning tellida pakendikonteineri(te) tühjendamise ja konteinerisse kogutud pakendijäätmete käitlemise teenust korraldatud jäätmeveo teenuse osutajalt. Korraldatud jäätmeveo teenuse osutajal tekib omakorda Narva linnaga sõlmitava korraldatud jäätmeveo teenuse osutamise hankelepingu ja jäätmevaldajaga sõlmitava jäätmeveolepingu alusel kohustus osutada pakendijäätmete konteineri tühjendamise teenust. Korraldatud jäätmeveo teenuse osutaja ei oma õigust nõuda kodumajapidamiselt pakendijäätmete konteineri tühjendamise teenuse tellimist kohustuslikus korras.

Muudatuse tulemusena soovitakse tekitada kodumajapidamistele mõistlik võimalus pakendijäätmete tekkekohal liigiti kogumiseks (eelkõige eramajades ja korteriühistutes), kui ühelgi tootjavastutusorganisatsioonil ei teki või kaob huvi PakS § 17¹ lg 4 järgse kokkuleppe sõlmimise vastu. Käesoleva dokumendi koostamise aja seisuga on Narva linnal PakS § 17¹ lg 4 alusel sõlmitud kokkulepe pakendijäätmete tekkekohal kogumise korraldamiseks pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise eest vastutava tootjavastutusorganisatsiooniga Osaühing Tootjavastutusorganisatsioon. Nimetatud leping sõlmitakse iga-aastaselt kestusega üks kalendriaasta ning järgmiste kalendriaastate osas puudub nii Narva linnal kui jäätmevaldajatel (korteriühistutel ja eramajade valdajatel) igasugune kindlus, kas

tootjavastutusorganisatsioon soovib pikendada lepingut ka järgmisteks perioodideks või kalendriaasta lõpus tuleb kohalikul omavalitsusel kiiremas korras otsida ja leida muu alternatiivne võimalus pakendikonteinerite tühjemisteenuse osutamiseks. Lepingu pikendamata jätmine tähendab seega pakendijäätmete tekkekohal kogumise ja äraandmise süsteemi kadumist või vähemalt ebakindlat toimimist, mis kindlasti läheb vastuollu nii elanikkonna kui üldisemate avalike, eelkõige keskkonnakaitseliste huvidega. Tootjavastutusorganisatsiooni loobumine lepingu pikendamisest/uue samaväärse lepingu sõlmimisest tekitab segadust ning kindlasti pärsib pakendijäätmete liigiti kogumist tekkekohal, mis toimub Narvas pikaajaliselt, s.t aastast 2008.

Muudatuse tegemise teiseks ajendiks on soov ja püüd korraldatud jäätmeveo teenuste kontsessiooni vahendusel ja abil vähendada korteriühistute poolt paigaldatud pakendikonteinerite tühjemisteenustasu. Nimetatud teenustasu on käesoleva dokumendi koostamise aja seisuga vahemikus 2,40-4,47 eurot koos käibemaksuga ühe tühjemise eest. Korraldatud jäätmeveo riigihanke vahendusel ja abil loodetakse (kasvõi ristsubsideerimise rakendamisega) vähendada teenustasu nullini või muuta teenustasu nullilähedaseks. Narvas kogutakse pakendijäätmeid tekkekohal kogumisena üle 140 korteriühistus. Seega dokumendi koostajate arvates esineb pakendijäätmete tekkekohal kogumise süsteemi vastu oluline avalik huvi.

Muudatuse õiguslikuks aluseks on JäätS § 66 lg 2 teine lause, mille kohaselt võib korraldatud jäätmevedu hõlmata ka teisi olmejäätmete liike või muid jäätmeid, kui see on vajalik JäätS nõuete täitmiseks või seda tingib oluline avalik huvi.

Pakendijäätmete kogumist korraldatud jäätmeveo süsteemi kaudu peab oluliseks ja ühtlasi võimalikuks Keskkonnaministeerium (vt Keskkonnaministeeriumi 24. septembril 2019. a kohaliku omavalitsusüksuse juhtidele laiali saadetud kirja nr 9-2/19/5134; edaspidi ka Kiri). Nii leiti Kirjas, et „*pakendijäätmete kogumist võib kohalik omavalitsus lisaks taaskasutusorganisatsioonide poolt rajatud avalikule kogumisvõrgule edendada eraldi ka korraldatud jäätmeveo kaudu. [...] Nimetatud tegevuse elluviimine on võimalik olemasolevat õigusraamistikku muutmata.* Samuti rõhutati Kirjas, et pakendijäätmete tõhusaks kogumiseks on vaja tagada, et *pakendijäätmete äraandmine oleks inimese jaoks võimalikult mugav.* Samale seisukohale on jõutud ka Keskkonnaameti korraldatud jäätmeveo riigihanke koostamise juhendis, milles leiti, et *kodumajapidamistes tekkivate jäätmete koostise moodustavad suures osas erinevast materjalist pakendid. Seega on mõistlik kodumajapidamiste juurde paigutada eri liiki pakendite kogumiseks konteinerid, segapakendi konteiner või pakkuda pakendikoti teenust. Selleks, et elanikke motiveerida jäätmeid liigiti koguma, peab kohalik omavalitsus tagama, et elanikel oleks jäätmete kogumine ja üle andmine võimalikult mugav. Seega peab arvesse võtma seda, et korraldatud jäätmeveoga saab hõlmatud võimalikult palju jäätmeliike, et tekkekohas liigiti kogudes saaks ka need jäätmed seal samas üle anda*“. Pakendijäätmete hõlmamine korraldatud jäätmeveoga aitab kaasa jäätmete ringlussevõtu eesmärkide saavutamisele. Nii tekib elanikel Korra muutmise tagajärjel võimalus pakendijäätmete liigiti kogumiseks ja mugavaks äraandmiseks tekkekohal eri kogumissüsteemide, sealhulgas (kuid mitte ainult) korraldatud jäätmeveo vahendusel.

Pakendijäätmete hõlmamine korraldatud jäätmeveoga on kooskõlas Narva linna jäätmekava aastateks 2014-2020 tegevuskava tegevusega nr 1.3.2.: teiste jäätmeliikide hõlmamine korraldatud jäätmeveoga, sh pakendijäätmed.

Ülaltoodust johtuvalt tuleb dokumendi koostajate arvates asuda seisukohale, et segapakendijäätmete kodumajapidamistest tekkekohal kogumisena hõlmamine korraldatud jäätmeveoga on vajalik, otstarbekas ning kooskõlas JäätS § 66 lg 2 teises lauses sätestatuga.

1.3. Paragrahvi 3 lõike 2 punkt 2 tunnistatakse kehtetuks

Tegemist on tehnilise muudatusega, mis on seotud eelmises punktis käsitletuga.

1.4. Paragrahvi 5 lõike 2 punkt 1

Paragrahvi 5 lõike 2 punkti 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „Elamus elab kuni 5 inimest;“. Käesoleva dokumendi koostajate arvates võivad prügikotte kasutada mitte ainult need kodumajapidamised, kus elab kuni 3 inimest, vaid ka need kodumajapidamised, kus elanike arv ei ületa 5 inimest. Muudatuse tagajärjel saavad nimetatud kodumajapidamised kasutada jäätmekotte ilma, et tuleks üürida või osta prügikonteiner. Seega püütakse muudatusega vähendada elanikkonna prügikonteinerite üürimisest või ostmisest tingitud kulusid.

1.5. Paragrahvi 5 lõige 3

Paragrahvi 5 lõiget 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „Jäätmevaldajad koguvad käesoleva korra § 3 lõikes 1 sätestatud jäätmeid liigiti selleks ettenähtud jäätmemahutitesse. Segaolmejäätmete jäätmemahuteid (sh jäätmekotte) tuleb tühjendada mitte harvemini kui üks kord kuus, kui käesolevas korras ei ole sätestatud teisiti.“.

Muudatuse tegemine on tingitud õigusselguse põhimõtte järgimise üldisest kohustusest. Nii on Korra § 5 lg-d 4-6 erinormid Korra § 5 lg 3 suhtes (*lex specialis derogat legi generali*). Seetõttu tulebki õigusselguse huvides lisada Korra § 5 lg 3 lõppu väljend „kui käesolevas korras ei ole sätestatud teisiti“.

1.6. Paragrahvi 5 lõige 10

Muudatuse tegemine on tingitud õigusselguse põhimõtte järgimise üldisest kohustusest. Sättes rõhutatakse, et pakendijäätmete kogumiskonteinereid tuleb tühjendada vastavalt vajadusele, kuid vältida tuleb pakendikonteineri ületäitumist. Samas rõhutatakse sättes, et pakendikonteineri paigaldamine ja tühjendusteenuse tellimine korraldatud jäätmeveo raames ei ole jäätmevaldaja (kodumajapidamise) kohustus - tegemist on kodumajapidamise õigusega.

Sõna „või“ viitab eelkõige sellele, et jäätmevaldajal on õigus valida, kas ta paigaldab kinnistule nii paber- ja kartongjäätmete kui pakendijäätmete konteineri või ühe neist või ei kasuta ei paber- ja kartong- ega pakendijäätmete konteinerit.

1.7. Paragrahvi 7 lõige 1

Paragrahvi 7 lõiget 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „Teenustasu suurus kujuneb Narva Linnavalitsuse korraldatud jäätmeveo teenuste kontsessiooni erimenetluse käigus, mille tulemusel sõlmitakse vedajaga hankaleping, kus kajastatakse teenustasud.“

Tegemist on tehnilise muudatusega. Korraldatud jäätmeveo konkursse viiakse läbi riigihangete seaduse alusel ning asjakohaseks menetluseks on teenuste kontsessioon ehk kohaldada tuleb teenuste kontsessiooni erimenetlust.

1.8. Paragrahvi 7 lõige 2 tunnistatakse kehtetuks

Kehtetuks tunnistamisele kuuluv Korra § 7 lg 2 dubleerib JäätS § 66 lg-t 5 ehk kõrgemalseisva õigusakti (seaduse) sätet (*lex superior derogat legi inferiori*). Seega ei ole Korra § 7 lg-s 2 mõtet ning see säte tuleb tunnistada kehtetuks.

1.9. Paragrahv 8 tunnistatakse kehtetuks

Jäätmeseadus ega muu teine õigusakt ei sea kohalikule omavalitsusele tingimuseks seda, et korraldatud jäätmeveo kord peab sisaldama teenustasu suurendamise korda. Teenustasu suurus saadakse riigihangete seaduse raames ning riigihangete seadus reguleerib hankalepingu

võimalikku muutmist. Samuti võidakse hankelepingu muutmise võimalusi ette näha riigihanke alusdokumentidega.

Sellest johtuvalt asutakse seisukohale, et Korra paragrahv 8 tuleb tunnistada kehtetuks.

2. Narva jäätmehoolduseeskiri

Kõik Narva jäätmehoolduseeskirjas kavandatud muudatused on tingitud sellest, et korraldatud jäätmeveoga püütakse hõlmata pakendijäätmete kogumist kodumajapidamistest tekkekohal kogumisena.

3. Rakendussätted

Korraldatud jäätmeveo teenuse osutamise hankelepingud kehtivad kuni 2020. a juulikuu lõpuni. Seega ei ole praktiliselt võimalik hõlmata pakendijäätmeid korraldatud jäätmeveoga enne augustit 2020. Samas on Narva linnal PakS § 17¹ lg 4 alusel sõlmitud pakendijäätmete kogumise leping, mille järgi korraldab valdava osa korteriühistute juures paigaldatud segapakendikonteinerite tühjendamist Osaühing Tootjavastutusorganisatsioon. Leping kehtib kuni 31. detsembrini 2020 ega näe ette korralise ülesütlemise õigust. Seega on mõistlik ja otstarbekas hõlmata pakendijäätmeid korraldatud jäätmeveoga alates 1. jaanuarist 2021. Seetõttu peavad Korra ja Narva jäätmehoolduseeskirja planeeritud muudatused jõustuma alates 1. jaanuarist 2021.

Vacatio legis ajal on Narva Linnavalitsusel võimalik läbi viia vastav korraldatud jäätmeveo teenuse kontsessiooni erimenetlus.